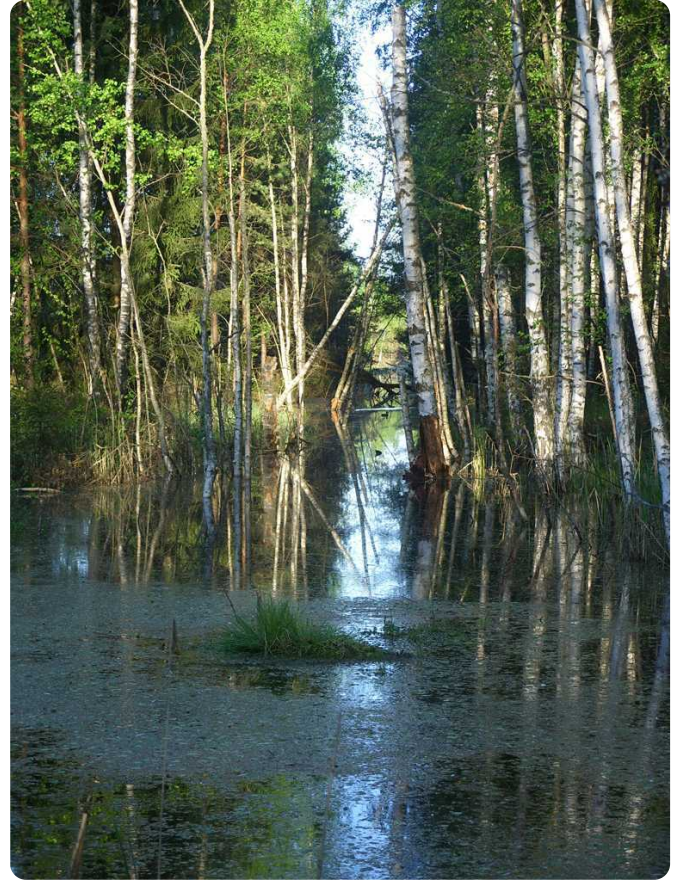

Important Bird Area: Chavanščyna

© С. Левый

Code: BY023

Central coordinates: 52°32' N 25°19' E

Location: Brestskaya voblast: Byaroza region, Ivatsevichi region

Area: 17308 ha

IBA Criteria: A1, B2

National conservation status: не мае. На тэрыторыі знаходзіцца помнік прыроды рэспубліканскага значэння «Чыстая дуброва»

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці

Site description:

ТВП з'яўляецца адным з месцаў гнездавання глабальна пагражаемага віду птушак – вялікага арляца *Aquila clanga* і ўяўляе сабой буйны масіў забалочаных

лясоў, размешчаны між заказнікам «Спораўскі» і аўтамагістраллю Брэст – Масква.

Асноўным кампанентам у структуры раслінных супольніцтваў з'яўляюцца дробналісцевыя лясы – забалочаныя бярэзнікі і альшанікі. Значная іх частка ў розны час была асушана, што прывяло да замены натуральных фітацэнозаў на меліярацыйна-вытворныя асацыяцыі. Ва ўзроставай структуры лясоў пераважаюць прыспяваючыя і даспелыя дрэвастоі. На слаба выяўленых мінеральных астравах сярод балот растуць шырокалісцевыя лясы з багатым грабавым падлескам і перавагай у верхнім ярусе ясеня звычайнага і дуба чарэшчатага. Узрост асобных дрэў перавышае 150 гадоў.

Аснову гідралагічнай сеткі ўгоддзя складаюць меліярацыйныя каналы, вада па якіх сцякае як у паўночным, так і ў паўднёвым напрамках. У заходняй частцы ТВП знаходзяцца асушаныя і выпрацаваныя тарфянікі. Зараз эксплуатацыя іх спынена, каналы-калектары часткова перакрыты і пачаўся працэс натуральнага забалочвання гэтых тэрыторый. Паўднёвая мяжа ўгоддзя прымыкае да возера Чорнае.

Асноўныя тыпы выкарыстоўвання ўгоддзя – лесагаспадарчае і паляўнічае. У заходняй частцы ТВП знаходзяцца невялікія пясчаныя кар'еры. У лясах мясцовыя жыхары збіраюць ягады і грыбы. Шматлікія населеныя пункты знаходзяцца ў асноўным па перыметры ляснога масіва. На навакольных сельскагаспадарчых землях вядзецца сенакашэнне, выпас жывёлы, радзей вырошчваюцца прапашныя культуры.

У цэнтральнай частцы ўгоддзя на мінеральным востраве сярод балота знаходзіцца мемарыяльны комплекс «Хаваншчына». Тут у перыяд Вялікай Айчыннай вайны знаходзіўся штаб партызанскага руху Брэсцкай вобласці. Комплекс уключае ў сябе мемарыяльны помнік, адноўленыя зямлянкі, драўляныя пабудовы і інфармацыйныя стэнды. Да яго вядзе пешаходны мосцік, з якога адкрываецца від на тыповыя балотныя ландшафты.

Habitats:

Лясы – 75% (большая частка гэта дробналісцевыя лясы), другасна забалочаныя тарфянікі – 22%, рудэральныя і землі, якія не выкарыстоўваюцца – 3%.

Birds:

У белаазёрскім лясным масіве жыве групоўка глабальна пагражаемага віду

птушак – вялікага арляца *Aquila clanga*. Яго паляўнічымі ўгоддзямі з’яўляюцца лугі на ўсходняй ускраіне возера Чорнае, забалочаныя лесасекі ў глыбіні ляскога масіва і старыя торфараспрацоўкі. Зараз мясцовая папуляцыя вялікага арляца знаходзіцца ў крытычным стане, паколькі гаспадарчае выкарыстоўванне ўгоддзяў вядзецца без уліку экалагічных патрабаванняў гэтага віду.

З іншых рэдкіх відаў птушак тут гняздуюцца чорны бусел *Ciconia nigra*, шэры журавель *Grus grus*, пугач *Bubo bubo*, барадатая кугакаўка *Strix nebulosa* і беласпінны дзяцел *Dendrocopos leucotos*. Возера Чорнае і старыя забалочаныя торфараспрацоўкі з’яўляюцца месцам гнездавання многіх водна-балотных птушак (вялікі бугай *Botaurus stellaris*, качка-чырка *Anas querquedula*, качка-лапаноска *Anas clypeata*, малы пагоніч *Porzana parva*, салаўіны цвыркун *Locustella luscinioides*). З усходу да ўгоддзя прымыкаюць меліяраваныя землі, занятыя ў асноўным пасевамі шматгадовых траў. Гэта стварае спрыяльныя ўмовы для пражывання такіх відаў як драч *Crex crex*, вялікі кулён *Numenius arquata*, балотная сава *Asio flammeus*. На гэтым участку ў летні час у 2003 годзе адзначаўся непалаваспелы арол-маркут *Aquila chrysaetos*.

Other animal groups:

З буйных млекакормячых на ТВП сустракаюцца лось *Alces alces*, дзік *Sus scrofa*, казуля *Capreolus capreolus*, высакародны алень *Cervus elaphus*, а таксама большасць характэрных для Беларусі прадстаўнікоў драпежных жывёл. Па берагах вадаёмаў і каналаў звычайны бабёр рачны *Castor fiber* і андатра *Ondatra zibethica*. З ахоўваемых відаў адзначаны барсук *Meles meles* і рысь *Lynx lynx*.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2000-2010)	IBA criteria
Bittern <i>Botaurus stellaris</i>	B	+	2006-2010	Poor		
Great white egret <i>Casmerodius albus</i>	B	20 breeding pairs	2010	Poor	↑	
Black stork <i>Ciconia nigra</i>	B	3 breeding pairs	2009	Good		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2000-2010)	IBA criteria
White-tailed eagle <i>Haliaeetus albicilla</i>	B	1 breeding pairs	2009	Good		
Hen harrier <i>Circus cyaneus</i>	B	12 breeding pairs	2006-2010	Medium		B2
Lesser spotted eagle <i>Aquila pomarina</i>	B	4 breeding pairs	2010	Good		
Spotted eagle <i>Aquila clanga</i>	B	2 breeding pairs	2010	Good	↓	A1
Golden eagle <i>Aquila chrysaetos</i>	N	1 individuals	2003	Poor		
Little crane <i>Porzana parva</i>	B	+	2006-2010	Poor		
Corncrake <i>Crex crex</i>	B	+	2006-2010	Poor		
Crane <i>Grus grus</i>	B	+	2006-2010	Poor		
Curlew <i>Numenius arquata</i>	B	+	2006-2010	Poor		
Eagle owl <i>Bubo bubo</i>	B	> 4 breeding pairs	2006-2010	Good		
Graet grey owl <i>Strix nebulosa</i>	B	> 5 breeding pairs	2006-2010	Good		
Short-eared owl <i>Asio flammeus</i>	B	+	2006-2010	Poor		
White-backed woodpecker <i>Dendrocopos leucotos</i>	B	+	2006-2010	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (2000-2010)	IBA criteria
Short-toed eagle <i>Circaetus gallicus</i>	B	2-3 breeding pairs	2006	Good		

Other biodiversity:

Расліны: зубніца клубняносная *Dentaria bulbifera*, венерын чаравічак звычайны *Cypripedium calceolus*, сон раскрыты *Pulsatilla patens*, чараўнік зяленакветковы *Platanthera chlorantha*, цыбуля мядзведжая *Allium ursinum*.

Threats:

Асноўныя неспрыяльныя фактары, якія ўздзейнічаюць на натуральныя прыродныя супольніцтвы ТВП, звязаны з гідрамеліярацыяй, праведзенай тут у 60–70-я гады мінулага стагоддзя. Яна выклікала змены ў структуры лясных супольніцтваў і скарачэнне біяразнастайнасці.

Сезоннае пераразмеркаванне стоку вады прывяло, з аднаго боку, да інтэнсіўных веснавых паводак і, з другога, да засухаў у летні перыяд. Пры дэфіцыце вільгаці тут часта ўзнікаюць лясныя пажары.

Высечкі лесу у першую чаргу ўяўляюць пагрозу для старых шырокалісцёвых лясоў, багатых на рэдкія віды жывёл і раслін.

Пэўнае адмоўнае уздзеянне аказвае і дачнае будаўніцтва. Надзелы мяжуюць непасрэдна з лесам, што ў перыяд размнажэння стварае значны фактар непакою для звяроў і птушак.

Recommendations for the conservation:

Для захавання гэтай тэрыторыі неабходна прыдаць ёй статус рэспубліканскага заказніка. У бліжэйшы час шляхам афармлення ахоўных абавязкаў неабходна ўзяць пад ахову найбольш каштоўныя мінеральныя грады, дзе адзначаны рэдкія віды жывёл і раслін.

Акрамя гэтага, патрэбна правесці комплекс работ па аптымізацыі

гідралагічнага рэжыму тэрыторыі, што паскорыць працэс аднаўлення на ёй натуральных прыродных супольніцтваў.

Пры планаванні дачнага будаўніцтва трэба ўлічваць экалагічныя патрэбы ахоўваемых відаў жывёл і раслін.

References:

Асабістыя паведамленні: Дамброўскі В.Ч.

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Дамброўскі В.Ч., Максіменкаў М.В., Скуратовіч А.М., Навіцкі Р.В.)

Authors : Дамброўскі В.Ч.

---

* Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org